

Владислав Сергійович КАПКАНЕЦЬ

аспірант,
кафедра економіки, організації та управління підприємствами,
ДВНЗ «Криворізький національний університет»
E-mail: vlad_kapkanets@ukr.net

СТРАТЕГІЧНА МОДЕЛЬ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ЗАЛІЗОРУДНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Капканець, В. С. Стратегічна модель ефективного управління фінансово-економічним потенціалом залізорудного підприємства [Текст] / Владислав Сергійович Капканець // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2017. – Том 27. – № 4. – С. 211-218. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Вступ. Успішність та результативність функціонування промислових підприємств значною мірою залежать від їхнього фінансово-економічного потенціалу та ефективності його використання, розподілу і накопичення. Однак деякі аспекти процесу управління фінансово-економічним потенціалом суб'єктів господарювання, які стосуються його стратегічного моделювання та прогнозування, ще недостатньо досліджені.

Мета. Основною метою статті є розробка та перевірка стратегічної моделі ефективного управління фінансово-економічним потенціалом промислового суб'єкта господарювання на прикладі залізорудного підприємства.

Метод (методологія). У процесі дослідження використано методи: теоретичного обґрунтування; системно-аналітичний; фінансово-економічного аналізу; економіко-математичного моделювання; прогнозування; графічний.

Результати. Сформовано стратегічну модель ефективного управління фінансово-економічним потенціалом залізорудного підприємства з урахуванням оптимізації багатofакторного мультиплікатора економічної рентабельності. Практично перевірено достовірність та дієвість запропонованої моделі на основі аналітичних даних фінансово-господарської діяльності залізорудних підприємств України за останні три роки. Здійснено прогнозну діагностику та надано практичні рекомендації щодо оптимізації процесу управління фінансово-економічним потенціалом залізорудних підприємств.

Сфера застосування результатів. Результати роботи можуть бути застосовані на практиці керівниками залізорудних підприємств з метою оптимізації процесів пошуку, накопичення й розподілу матеріально-фінансових ресурсів, а також коригування стратегічних планів перспективного розвитку.

Ключові слова: фінансово-економічний потенціал; стратегічне управління; залізорудне підприємство; стратегія економічного зростання; багатofакторна модель; показник економічної рентабельності.

Vladyslav Serhiyovych KAPKANETS

PhD Student,
Department of Economics, Organization and Business Administration,
Kryvyi Rih National University
E-mail: vlad_kapkanets@ukr.net

**STRATEGIC MODEL OF EFFECTIVE MANAGEMENT
OF FINANCIAL AND ECONOMIC POTENTIAL OF IRON ORE ENTERPRISE**

Abstract

Introduction. The success and effectiveness of industrial enterprises functioning largely depends on its financial and economic potential and the efficiency of its use, distribution and accumulation. However, some aspects of financial and economic potential management of economic entities related to its strategic modelling and forecasting have not been sufficiently investigated yet.

Purpose. The article aims to develop and test strategic model of effective management of financial and economic potential of industrial economic entity on the example of iron ore enterprise.

Method (methodology). The method of theoretical substantiation, system and analytical method, method of financial and economic analysis, method of economic and mathematical modelling, method of forecasting, graphic method have been used in this research.

Results. It has been formed a strategic model of effective management of financial and economic potential of iron ore enterprise while taking into account the optimization of the multi-factor multiplier of economic profitability. It has been practically tested the reliability and effectiveness of the proposed model on the basis of analytical data of financial and economic activity of Ukrainian iron ore enterprises for the last three years. Prognostic diagnostics has been carried out. Practical recommendations as for optimization of the financial and economic potential management of iron ore enterprises have been provided.

Scope of results. The results of the work can be applied in practice by the managers of iron ore enterprises in order to optimize the processes of searching, accumulation and distribution of material and financial resources and adjusting strategic plans for long-term development.

Keywords: financial and economic potential; strategic management; iron ore enterprise; economic growth strategy; multi-factor model; rate of economic profitability.

JEL classification: C51, G32, O40

Вступ

У сучасних економічних умовах відбувається поступове зміщення орієнтирів щодо першочергового вирішення тих чи інших господарсько-організаційних завдань у діяльності промислових підприємств. Нині досягненню їх довгострокових цілей розвитку перешкоджають проблеми переважно фінансового характеру, зокрема: скорочення масштабів виробництва і відповідно зниження рівня доходності, зменшення величини оборотних активів, відсутність своєчасної належної фінансово-кредитної підтримки, недосконалість системи фінансового менеджменту, посилення конкурентної боротьби та вплив непередбачуваних фінансових ризиків. При цьому успішність й результативність функціонування промислових підприємств значною мірою залежать від їхнього фінансово-економічного потенціалу та ефективності його використання. Тому формування ефективної стратегічної моделі управління фінансово-економічним потенціалом дозволить суб'єктам господарювання своєчасно виявляти наявність фінансових ресурсів й можливостей, визначати величину їхнього використання та прогнозувати майбутні перспективи розвитку.

Проблематика формування, оцінки та управління фінансово-економічним потенціалом підприємств займає чільне місце в дослідженнях таких вітчизняних й зарубіжних науковців, як: І. Ансофф, Є. Афанасьєв, І. Балабанов, В. Бикова, І. Бланк, А. Воронкова, В. Геєць, Н. Гнип, Л. Кирилова, В. Ковальов, Н. Міценко, А. Поддєрьогін, В. Савчук, Ю. Сердюк-Копчекчи, О. Терещенко, О. Федонін, О. Щєкович та інші [1, 2]. Однак, незважаючи на велику кількість наукових праць, присвячених вивченню цієї проблеми, поза увагою науковців залишилось питання стратегічного моделювання процесу управління фінансово-економічним потенціалом експортно-орієнтованих підприємств, серед яких досить важливе місце належить залізорудним підприємствам гірничо-металургійного комплексу України.

Мета та завдання статті

Метою наукової статті є розробка та перевірка стратегічної моделі ефективного управління фінансово-економічним потенціалом промислового суб'єкта господарювання на прикладі залізорудного підприємства. Зазначена мета обумовила постановку й вирішення таких завдань:

- на основі дослідження фахових джерел та специфіки функціонування залізорудних підприємств сформуванню багатофакторну модель стратегічного управління їхнім фінансово-економічним потенціалом;
- практично перевірити дієвість розробленої моделі на основі даних фінансово-економічної діяльності залізорудних підприємств України;
- здійснити прогнозну діагностику та надати рекомендації щодо оптимізації процесу управління фінансово-економічним потенціалом залізорудних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження

Проблема ефективного управління потенційними можливостями промислових підприємств актуалізована сучасними динамічними процесами розвитку національного й світового господарства, а також їхньою стратегічною важливістю та значущістю для економіки України. Враховуючи те, що серед експортноорієнтованих промислових галузей господарства держави провідне місце належить гірничо-металургійному комплексу, процес управління фінансово-економічним потенціалом підприємств саме залізорудної галузі набуває особливого значення. При цьому застосування практичного інструментарію

управління має базуватися на засадах стратегічного менеджменту, зокрема з урахуванням стратегії економічного зростання. Такий підхід дасть змогу точніше визначити наявність тих чи інших фінансових ресурсів, оптимально розподіляти та перерозподіляти їх, прогнозувати майбутній рівень використання, а також здійснювати ефективне бюджетне планування в умовах діяльності залізорудного підприємства.

Для того, щоб оцінити ефективність стратегічного управління фінансово-економічним потенціалом підприємства залізорудної галузі, доцільно здійснити кількісну діагностику з прив'язкою до певного результативного показника, значення якого має прямувати до максимізації (згідно зі стратегією економічного зростання). Ідеальним інструментарієм у цьому випадку є методи економіко-математичного моделювання [4, с. 29]. Враховуючи це, сформуємо стратегічну модель ефективного управління фінансово-економічним потенціалом залізорудних підприємств на основі багатофакторного мультиплікатора економічної рентабельності.

Зазвичай подібний індикатор прибутковості більшою мірою має зосереджуватися на оцінці рентабельності активів та власного капіталу суб'єктів господарювання за певний період. Математичний аналіз саме цих показників повністю відображає рівень ефективності використання фінансово-економічного потенціалу та дозволяє виявити резерви зростання окремих ресурсних складових з метою досягнення стратегічних пріоритетів розвитку.

У загальному вираженні показник економічної рентабельності підприємства має прямувати до максимізації та визначатися у вигляді коефіцієнта [5, с. 214]:

$$P_E = \frac{ЧП}{A} = \frac{B-C}{A} \rightarrow \max, \quad (1)$$

- де P_E – показник економічної рентабельності підприємства;
 $ЧП$ – чистий прибуток, отриманий від реалізації товарної продукції;
 A – загальна вартість активів підприємства;
 B – виручка (дохід) від реалізації продукції;
 C – собівартість виробленої товарної продукції.

Спираючись на модель Дюпона [3, с. 167], модифікуємо її під дослідження впливу окремих компонентів фінансово-економічного потенціалу на індикатор економічної рентабельності. Пріоритетними складовими потенціалу безпосередньо для залізорудної галузі є величини: основних засобів та амортизаційних відрахувань; оборотних активів; власного капіталу; прибутку, реінвестованого у подальшу діяльність; виручки від реалізації товарної продукції. Слід також зазначити, що модифіковану модель варто скоригувати на розмір собівартості як вагомий параметр визначення ефективності діяльності виробничого підприємства.

Таким чином, процес трансформації модифікованої моделі стратегічного управління фінансово-економічним потенціалом підприємства залізорудної галузі зобразимо на рисунку 1.

Рис. 1. Багатофакторна модель стратегічного управління фінансово-економічним потенціалом підприємств залізорудної галузі

З огляду на сформовану багатофакторну модель, можна сказати, що вона ґрунтується на виявленні впливу семи параметрів, які найбільшою мірою визначають ефективність управління фінансово-економічним потенціалом, що проявляється через показник економічної рентабельності підприємства. Для зручності розрахунків подамо отримані параметри моделі у вигляді змінних:

- 1) $\frac{B}{C} = x$ – питома вага виручки від реалізації продукції, що припадає на собівартість її виробництва;
- 2) $\frac{OЗ}{A} = y$ – частка основних засобів у загальній сумі активів;
- 3) $\frac{AB}{OЗ} = z$ – величина амортизаційних відрахувань у первісній вартості основних засобів;
- 4) $\frac{OA}{AB} = \alpha$ – параметр відношення величини оборотних активів до обсягу амортизаційних відрахувань;
- 5) $\frac{BK}{OA} = \beta$ – параметр відношення обсягу власного капіталу до величини оборотних активів;
- 6) $\frac{ЧП_P}{BK} = \delta$ – питома вага прибутку, реінвестованого у подальшу виробничу діяльність у загальній величині власного капіталу;
- 7) $\frac{C}{ЧП_P} = \varphi$ – показник витрат на одиницю реінвестованого прибутку.

Для того, щоб математично визначити вплив наведених факторів, застосуємо до сформованої багатофакторної моделі одночасно методи ланцюгових підстановок та розрахунку абсолютних різниць (зіставлення величин параметрів за звітній та минулий періоди, аналіз відхилень). Економіко-математичний вигляд перетвореної моделі представимо у вигляді системи рівнянь:

$$\begin{cases} \Delta P_E^x = (x_1 - x_0) \times y_0 \times z_0 \times \alpha_0 \times \beta_0 \times \delta_0 \times \varphi_0; \\ \Delta P_E^y = (x_1 - 1) \times (y_1 - y_0) \times z_0 \times \alpha_0 \times \beta_0 \times \delta_0 \times \varphi_0; \\ \Delta P_E^z = (x_1 - 1) \times y_1 \times (z_1 - z_0) \times \alpha_0 \times \beta_0 \times \delta_0 \times \varphi_0; \\ \Delta P_E^\alpha = (x_1 - 1) \times y_1 \times z_1 \times (\alpha_1 - \alpha_0) \times \beta_0 \times \delta_0 \times \varphi_0; \\ \Delta P_E^\beta = (x_1 - 1) \times y_1 \times z_1 \times \alpha_1 \times (\beta_1 - \beta_0) \times \delta_0 \times \varphi_0; \\ \Delta P_E^\delta = (x_1 - 1) \times y_1 \times z_1 \times \alpha_1 \times \beta_1 \times (\delta_1 - \delta_0) \times \varphi_0; \\ \Delta P_E^\varphi = (x_1 - 1) \times y_1 \times z_1 \times \alpha_1 \times \beta_1 \times \delta_1 \times (\varphi_1 - \varphi_0). \end{cases} \quad (2)$$

Слід сказати, що наведена система параметрів необхідна для розрахунку складових компонентів загальної моделі економічної рентабельності, яка має вигляд:

$$\Delta P_E = \Delta P_E^x + \Delta P_E^y + \Delta P_E^z + \Delta P_E^\alpha + \Delta P_E^\beta + \Delta P_E^\delta + \Delta P_E^\varphi. \quad (3)$$

Отже, щоб перевірити дієвість розробленої моделі, а також підтвердити її актуальність та практичну значущість, застосуємо її до реальних показників фінансової діяльності залізрудних підприємств України на загальногалузевому рівні за останні три роки (2014-2016 рр.). Вихідні фінансові дані для аналізу подамо в таблиці 1.

Формула економічної рентабельності одразу дає можливість визначити її рівень для залізрудних підприємств як для кожного окремо, так і на загальногалузевому рівні. Діагностика доводить, що показник економічної рентабельності залізрудної галузі загалом за аналізований період має таку тенденцію зміни: 2013 р.: PA = 27,87 %; 2014 р.: PA = 26,48 %; 2015 р.: PA = 15,29 %; 2016 р.: PA = 20,11 %.

Спираючись на отримані дані, можна сказати, що економічна прибутковість залізрудних підприємств на галузевому рівні має низхідну тенденцію зміни. Однак, щоб виявити проблемні параметри їх фінансової діяльності, а також визначити резерви зростання їх рентабельності за рахунок окремих величин, варто якраз застосовувати розроблену модель стратегічного управління фінансово-економічним потенціалом. Розрахуємо спочатку параметри багатофакторної моделі за період останніх трьох років, щоб зрозуміти, наскільки змінюється пріоритетність резервних показників та фінансово-економічного потенціалу загалом (таблиця 2).

На основі одержаних розрахункових параметрів розпишемо сформовану багатофакторну модель за допомогою методу ланцюгових підстановок з метою оцінки впливу кожної змінної на результативний показник економічної рентабельності та пошуку потенційних фінансових резервів. Комплексну

матричну діагностику здійсимо на загальногалузовому рівні за останні три роки (таблиця 3).

Таблиця 1. Вихідні дані для розрахунку параметрів моделі за 2014-2016 рр.

№ з/п	Фінансові величини	Сума по роках, тис. грн				Абс. відхилення, тис. грн		
		2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2014 / 2013	2015 / 2014	2016 / 2015
1	Виручка (B)	57642262	74097709	70670438	75866134	16455447	-3427271	5195696
2	Собівартість (C)	30340017	39482648	48763282	41934985	9142631	9280634	-6828297
3	Активи (A)	97962026	130739930	143291303	168728932	32777904	12551373	25437629
4	Основні засоби (OЗ)	50353255	53827171	66660044	69536760	3473916	12832873	2876716
5	Амортизаційні відрахування (AB)	15118648	12793946	24145517	21384779	-2324702	11351571	-2760738
6	Оборотні активи (OA)	54462592	58532822	70574028	82703487	4070230	12041206	12129459
7	Власний капітал (BK)	71458568	82838712	80268005	92583024	11380144	-2570707	12315019
8	Реінвестований чистий прибуток (ЧПР)	52802662	55954326	53900925	62660499	3151664	-2053401	8759574

Таблиця 2. Розрахунок параметрів багатофакторної моделі стратегічного управління фінансово-економічним потенціалом залізородних підприємств на галузовому рівні (2014-2016 рр.)

№ з/п	Параметри моделі	Значення параметрів по роках				Абсолютне відхилення		
		2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2014 / 2013	2015 / 2014	2016 / 2015
1	x	1,8999	1,8767	1,4493	1,8091	-0,0232	-0,4275	0,3599
2	y	0,5140	0,4117	0,4652	0,4121	-0,1023	0,0535	-0,0531
3	z	0,3003	0,2377	0,3622	0,3075	-0,0626	0,1245	-0,0547
4	α	3,6023	4,5750	2,9229	3,8674	0,9727	-1,6522	0,9445
5	β	1,3121	1,4153	1,1374	1,1195	0,1032	-0,2779	-0,0179
6	δ	0,7389	0,6755	0,6715	0,6768	-0,0635	-0,0039	0,0053
7	ϕ	0,5746	0,7056	0,9047	0,6692	0,1310	0,1991	-0,2354

З огляду на вищенаведену матричну оцінку розробленої моделі, можна сказати, що вона точно визначає рівень впливу кожного параметра на зміну результативного показника економічної рентабельності у відповідній пропорції. Так за кожний проміжок часу можна простежити, яка з фінансових величин виявилася «слабким місцем» і за рахунок оптимізації якого параметру можна підвищити рівень прибутковості підприємства або ж хоча б зменшити його відхилення.

Рентабельність залізородних підприємств на галузовому рівні у 2014 р. знизилась в абсолютному відношенні на 1,39 відсоткових пунктів у зіставленні з показником за попередній період. Передумовою такого скорочення насамперед є помірне зниження величин виручки від реалізації товарної продукції, основних засобів, амортизаційних відрахувань та реінвестованого прибутку. Станом на 2015 р. значення індикатора економічної рентабельності критично знизилось на 11,19 відсоткового пункту, що спричинено знову ж таки більшою мірою скороченням валової виручки залізородних підприємств. При цьому фінансово-економічний потенціал міг забезпечитися лише за рахунок зростання величин основних фондів й амортизації, а також коригування обсягів виробничих витрат. Оптимальне використання таких фінансових резервів могло б не допустити до стрімкого зниження рівня прибутковості аж на 11,19 %. У звітному 2016 р. відбулося суттєве зміщення орієнтирів щодо залучення базових фінансових ресурсів. Так збільшення обсягів виробництва й збуту залізородної товарної продукції разом із зростанням величини оборотних активів дали бажаний позитивний результат – підвищення економічної рентабельності на 4,82 відсоткового пункту. Однак, слід зазначити, що у зіставленні з показником базового 2013 р., значення параметра прибутковості у 2016 р. є нижчим на 27,84 % у відносному плані, а це говорить передусім про необхідність оптимізації процесу управління фінансово-економічним потенціалом кожного залізородного підприємства України щодо ефективного накопичення, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів, резервів і можливостей.

Таблиця 3. Матрична оцінка параметрів багатофакторної моделі за 2014-2016 рр.

№ з/П	Операції	x	y	z	α	β	δ	ϕ	ΔP_E
2014 / 2013 рр.									
1. 1	ΔP_E^x	-0,0232	0,5140	0,3003	3,6023	1,3121	0,7389	0,5746	-0,0072
1. 2	ΔP_E^y	0,8767	-0,1023	0,3003	3,6023	1,3121	0,7389	0,5746	-0,0540
1. 3	ΔP_E^z	0,8767	0,4117	-0,0626	3,6023	1,3121	0,7389	0,5746	-0,0453
1. 4	ΔP_E^α	0,8767	0,4117	0,2377	0,9727	1,3121	0,7389	0,5746	0,0465
1. 5	ΔP_E^β	0,8767	0,4117	0,2377	4,5750	0,1032	0,7389	0,5746	0,0172
1. 6	ΔP_E^δ	0,8767	0,4117	0,2377	4,5750	1,4153	-0,0635	0,5746	-0,0203
1. 7	ΔP_E^ϕ	0,8767	0,4117	0,2377	4,5750	1,4153	0,6755	0,1310	0,0492
	ΔP_E								-0,0139
2015 / 2014 рр.									
2. 1	ΔP_E^x	-0,4275	0,4117	0,2377	4,5750	1,4153	0,6755	0,7056	-0,1291
2. 2	ΔP_E^y	0,4493	0,0535	0,2377	4,5750	1,4153	0,6755	0,7056	0,0176
2. 3	ΔP_E^z	0,4493	0,4652	0,1245	4,5750	1,4153	0,6755	0,7056	0,0803
2. 4	ΔP_E^α	0,4493	0,4652	0,3622	-1,6522	1,4153	0,6755	0,7056	-0,0844
2. 5	ΔP_E^β	0,4493	0,4652	0,3622	2,9229	-0,2779	0,6755	0,7056	-0,0293
2. 6	ΔP_E^δ	0,4493	0,4652	0,3622	2,9229	1,1374	-0,0039	0,7056	-0,0007
2. 7	ΔP_E^ϕ	0,4493	0,4652	0,3622	2,9229	1,1374	0,6715	0,1991	0,0336
	ΔP_E								-0,1119
2016 / 2015 рр.									
3. 1	ΔP_E^x	0,3599	0,4652	0,3622	2,9229	1,1374	0,6715	0,9047	0,1225
3. 2	ΔP_E^y	0,8091	-0,0531	0,3622	2,9229	1,1374	0,6715	0,9047	-0,0314
3. 3	ΔP_E^z	0,8091	0,4121	-0,0547	2,9229	1,1374	0,6715	0,9047	-0,0368
3. 4	ΔP_E^α	0,8091	0,4121	0,3075	0,9445	1,1374	0,6715	0,9047	0,0669
3. 5	ΔP_E^β	0,8091	0,4121	0,3075	3,8674	-0,0179	0,6715	0,9047	-0,0043
3. 6	ΔP_E^δ	0,8091	0,4121	0,3075	3,8674	1,1195	0,0053	0,9047	0,0021
3. 7	ΔP_E^ϕ	0,8091	0,4121	0,3075	3,8674	1,1195	0,6768	-0,2354	-0,0707
	ΔP_E								0,0482

Розроблена багатофакторна модель має підкріплюватися графічною інтерпретацією, яка підтвердить актуальність проблеми нарощування фінансово-економічного потенціалу підприємств залізорудної галузі по досліджуваних складових фінансового резерву. Отже, відобразимо графічно сформовану модель зі здійсненим прогнозом на 2 роки вперед (рисунок 2).

З наведеного графіку видно, що показник економічної рентабельності залізорудних підприємств на галузевому рівні може досить суттєво знизитися до 2018 р. (11,5 %), навіть враховуючи те, що на кінець 2016 р. він має позитивне висхідне значення та повністю відповідає встановленому нормативу (>14 %). Управління фінансово-економічним потенціалом у цій ситуації зводиться до активізації трьох явних резервів, які мають тенденцію до зростання, – виручки від реалізації товарної продукції, оборотних коштів та прибутку, реінвестованого в подальшу виробничу діяльність. При цьому оптимальним, звісно, є поступове збільшення величин основних засобів та власного капіталу. Такий стратегічний орієнтир забезпечить залізорудним підприємствам високий рівень потенціалу поряд із загальним економічним зростанням.

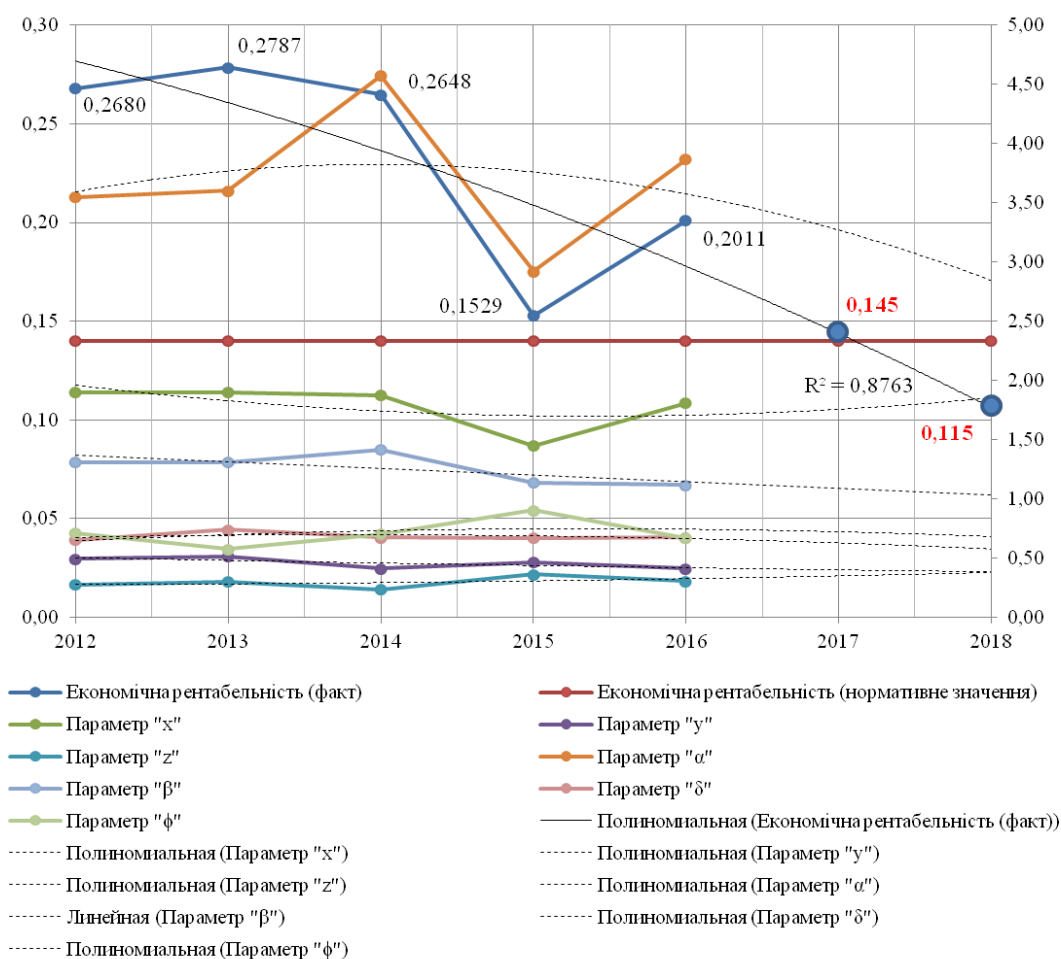

Рис. 2. Графічна інтерпретація багатофакторної моделі стратегічного управління фінансово-економічним потенціалом залізорудних підприємств

Висновки та перспективи подальших розвідок

Отже, аналіз фахово-статистичних джерел та діагностика результатів господарської діяльності підприємств залізорудної галузі України дали змогу обґрунтувати доцільність оптимізації процесу управління їхнім фінансово-економічним потенціалом на стратегічних засадах. З огляду на це, у статті сформовано відповідну економіко-математичну модель на основі оптимізації багатофакторного мультиплікатора економічної рентабельності. За допомогою запропонованої моделі можна простежити, яка з фінансових величин виявилася «вузьким місцем» за певний проміжок часу і за рахунок оптимізації якого параметра можна підвищити не лише рівень прибутковості підприємства або зменшити розрахункове значення його відхилення, а й зміцнити їхній фінансово-економічний потенціал на галузевому рівні.

Крім того, розроблена багатофакторна модель є достовірною та може бути застосована на практиці керівниками залізорудних підприємств з метою оптимізації процесів пошуку, накопичення й розподілу матеріально-фінансових ресурсів, а також коригування стратегічних планів розвитку відповідно до виявлених пріоритетів діяльності.

Список літератури

1. Бикова, В. Г. Оцінка та управління фінансово-економічним потенціалом підприємств загальнодержавного значення: [монографія] / В. Г. Бикова. – Д.: Наука і освіта, 2008. – 180 с.
2. Єгоров, П. В. Модель управління фінансовим потенціалом промислового підприємства [Текст] / П. В. Єгоров, Ю. В. Сердюк-Копчечки // Економіка і організація управління. – 2008. – № 3. – С. 17-30.
3. Коробов, М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: [навч. посіб.] / М. Я. Коробов. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. – 378 с.
4. Куліков, П. М. Економіко-математичне моделювання фінансового стану підприємства: [навч. посібн.] / П. М. Куліков, Г. А. Іващенко. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2009. – 178 с.
5. Орлов О. О. Планування діяльності підприємства: [підручник] / О. О. Орлов. – К.: Скарби, 2002. – 336 с.

References

1. Bykova, V. H. (2008). *Ocinka ta upravlinnya finansovo-ekonomichnym potencialom pidpryyemstv zahal'nodergavnoho znachennya*. Dnipro: Nauka i osvita.
2. Yehorov, P. V., Serdyuk-Kopchekchy, Y. V. (2008). Model' upravleniya finansovym potencialom promyshlennoho predpriyatiya. *Ekonomika i orhanizaciya upravlinnya*, 3, 17-30.
3. Korobov, M. Y. (2000). *Finansovo-ekonomichnyi analiz diyal'nosti pidpryyemstv*. Kyiv: Tovarystvo "Znannya".
4. Kulikov, P. M., Ivaschenko H. A. (2009). *Ekonomiko-matematychne modeluvannya finansovoho stanu pidpryyemstva*. Kharkiv: HNEU.
5. Orlov, O. O. (2002). *Planuvannya diyal'nosti pidpryyemstva*. Kyiv: Skarby.

Стаття надійшла до редакції 04.12.2017 р.